

Briselē, 9.12.2020.
COM(2020) 788 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Eiropas Klimata pakts

1. Ievads

Eiropas Savienība ir apņēmības pilna rādīt priekšzīmi aktīvākai klimatrīcībai un vidiskajai rīcībai it visās jomās. 2019. gada decembrī Eiropas Komisija nāca klajā ar Eiropas zaļo kursu¹ — mūsu plānu, kā Eiropas Savienību izveidot par taisnīgu, veselīgu un pārticīgu sabiedrību. Kā veidot noturīgu ekonomiku, kas darbojas cilvēku un dabas labā. Kā panākt, ka neto siltumnīcefekta gāzu emisijas sasniedz nulli. Kā ekonomisko izaugsmi atsaistīt no resursu izmantojuma un piesārņojuma.

Kopš Parīzes klimata nolīguma un Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam² ir pagājuši pieci gadi, un mūsu progress nav bijis gana straujš, lai novērstu neatgriezeniskas un katastrofālas klimata pārmaiņas. Zinātne rāda, ka, lai mums būtu kaut mazākā iespēja sasniegt Parīzes klimata mērķus, konkrētāk, globālo sasilšanu noturēt krietni zem 2°C atzīmes un censties to iegrožot līdz 1,5°C, jārīkojas ir nekavējoties. Lai tas izdotos, mums strauji **jāmaina uz labu sava mijiedarbība ar dabu**, cilvēka veselība un labbūtība jāaizsargā no klimatiskajiem un vidiskajiem riskiem un jāgādā, lai gan mēs, gan mūsu pēcnācēji varētu dzīvot **veselīgā un plaukstošā vidē**.

Eiropas zaļais kurss ir mūsu reakcija ne vien uz zinātnes atziņām, bet arī **iedzīvotāju prasību pēc enerģiskākas rīcības**. Sabiedriskās domas aptaujas rāda, ka deviņi no desmit Eiropas iedzīvotājiem klimata pārmaiņas uzskata par nopietnu problēmu³ un vides aizsardzību izjūt kā sev personīgi svarīgu uzdevumu⁴. Daudzie risinājumi, kas ieskicēti paziņojumā par Eiropas zaļo kursu, panākumus nesīs vien tad, ja tie būs veidoti sociāli taisnīgi un godīgi un ja līdzās valdību rīcībpolitikām un regulējumam roku pieliks arī iedzīvotāji, kopienas, uzņēmumi un organizācijas.

Tāpēc Eiropas Komisija nāk klajā ar Eiropas Klimata paktu, lai ikviens varētu palīdzēt Eiropu veidot zaļāku un atbalstīt ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu. Eiropas Komisijas priekšsēdētājas politikas pamatnostādņēs teikts, ka iecerētais Klimata pakts savedīs kopā reģionus, vietējās kopienas, pilsonisko sabiedrību, rūpniecību un skolas, kas kopīgiem spēkiem izstrādās un apņemsies pildīt virkni solījumu ar mērķi panākt uzvedības maiņu dažādos līmeņos — no privātpersonām līdz vislielākajiem starptautiskajiem uzņēmumiem.⁵

Klimata pakts sagādās telpu, kur sadarboties klimata pārmaiņu un vides degradācijas apturēšanai **un tvert izdevības**, ko paver izlēmīga rīcība un ilgtspējīgs dzīvesveids. Pakts savedīs kopā visdažādākos cilvēkus ar mērķi viņiem palīdzēt labāk izprast problēmas, visus Eiropas iedzīvotājus mudināt piedalīties un gūt no šiem pasākumiem labumu, izstrādāt kā lielus, tā mazus risinājumus un rosināt un plaši izvērst pozitīvas pārmaiņas. **Eiropas Klimata**

¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lv.

² <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>.

³ Eiropabarometra speciālaptauja Nr. 490 “Klimata pārmaiņas” (2019): https://ec.europa.eu/clima/citizens/support_lv.

⁴ Eiropabarometra speciālaptauja Nr. 501 “Eiropas iedzīvotāju attieksme pret vidi” (2020): https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2257_92_4_501_ENG.

⁵ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_lv.pdf.

pakts laika gaitā augs un mainīsies, un tā dzinējspēks būs visu tajā iesaistīto iedzīvotāju un ieinteresēto personu līdzdalība un radošais gars.

Pakts spēcinās tos daudzos Eiropas aktīvistos, kas tiecas uz tiem pašiem mērķiem un ir gatavi dot savu artavu un uzrunāt tos, kas līdz šim bijuši mazāk iesaistīti. Sabiedriskajā apspriešanā, kuras mērķis bija skaidrāk iezīmēt pakta veidolu, Komisija saņēma vairāk nekā 3500 atbilžu, daudzas no tām — no visu 27 ES dalībvalstu un arī citu valstu iedzīvotājiem.⁶ Komisija arī turpmāk ieklausīsies iedzīvotājos, kopienās, pilsoniskajā sabiedrībā, uzņēmumos un citos interesētos.

1.1. Kāpēc Eiropas Klimata pakts vajadzīgs?

Klimata krīze nav nākotnes problēma — mēs, cilvēki, jau tagad esam mainījuši Zemes klimatu un degradējuši lielāko daļu tās ekosistēmu. Pēdējie pieci gadi bijuši karstākie temperatūras novērojumu vēsturē. Klimata pārmaiņu ietekme nu ir neapstrīdama: visā pasaulē aizvien biežāka parādība ir sausums, meža ugunsgrēki, vētras, plūdi un citi ekstrēmi laikapstākļu notikumi. Klimata pārmaiņas atstājušas milzīgu ietekmi uz demogrāfiskajām tendencēm. Ja mums neizdosies nekavējoties samazināt savu ekoloģisko pēdu un emisijas, pārmaiņas būs vēl krasākas, to sekas — vēl neparedzamākas. Klimata pārmaiņas pasauli, kurā dzīvojam, mainīs līdz nepazīšanai, un gan visā pasaulē, gan mūsu sabiedrībā pirmās cietīs visneaizsargātākās grupas⁷.

ES iestādēm ir svarīga loma Eiropas zaļā kursa īstenošanai vajadzīgās rīcībpolitikas un tiesību aktu izstrādē. Komisija turklāt nesen ierosinājusi nākamajā desmitgadē vēl vairāk samazināt emisijas⁸ un izklāstījusi savu pieeju ilgtspējai un ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai⁹.

Mēs nesākam no nulles. **Klimata pakts darbosies līdztekus daudzām pašreizējām iniciatīvām, tīkliem un kustībām.** Jaunieši klimata aktīvisti ir piesaistījuši pasaules uzmanību un virzījuši diskusiju par klimata pārmaiņām. Iesaistoties ES Pilsētas mēru paktā klimata un enerģētikas jomā¹⁰, vietējās pašpārvaldes rāda ceļu pašvaldību līmenī, un tām bieži vien ir vērienīgākas ieceres un taustāmāki centieni iesaistīt iedzīvotājus un ieinteresētās personas savā teritorijā nekā valstu valdībām. Eiropas aprites ekonomikas jautājumos ieinteresēto personu platforma¹¹ un Daudzpusējā ieinteresēto personu platforma ANO

⁶ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12219-European-Climate-Pact/public-consultation>.

⁷ Pārskats par dabisku un cilvēka izraisītu katastrofu riskiem, ar ko var saskarties ES, un par to, kā dalībvalstis un ES šos riskus (arī klimata pārmaiņu risku) novērtē un cenšas novērst. Dalībvalstu palīdzību ārkārtas situācijās palīdz koordinēt Savienības civilās aizsardzības mehānisms: https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en.

⁸ “Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana: investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā”, COM(2020) 562, https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/2030_ctp_lv.

⁹ *Delivering on the UN's Sustainable Development Goals – A comprehensive approach* [“ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšana: visaptveroša pieeja”], 2020. gada 17. novembris, SWD(2020) 400 final.

¹⁰ <https://www.covenantofmayors.eu>.

¹¹ <https://circulareconomy.europa.eu/platform>.

ilgtspējīgas attīstības mērķu jomā¹² devusi ieinteresētajām personām iespēju kopīgiem spēkiem arī citus iedvesmot uz ražošanas un patēriņa ieradumu maiņu. Industriālās alianses un citas ar uzņēmējdarbību saistītas iniciatīvas turklāt palīdzējušas apzināt rūpniecības vajadzības un piemērotus risinājumus rūpniecības zaļajai pārkārtošanai.

Eiropas zaļā kursa garā arī Komisija kā iestāde ir apņēmusies rādīt priekšzīmi, līdz 2030. gadam panākot klimatneitralitāti. 2021. gada sākumā plānots nākt klajā ar **detalizētu Eiropas Komisijas zaļināšanas plānu — mūsu pašu institucionālo solījumu**¹³.

Izšķirīga loma ES klimatisko ieceru realizēšanai vajadzīgo risinājumu izstrādē un popularizēšanā ir pētniecībai un inovācijai¹⁴. Uzņēmumi — gan lielās korporācijas, gan mazie uzņēmumi — pieņem jaunus uzņēmējdarbības modeļus un ievieš inovatīvas tehnoloģijas, kas dos iespēju darboties ilgtspējīgāk. Kopienas energoprojekti visā Eiropas Savienībā palīdz plašāk apgūt atjaunīgos energoresursus, veicina līdzdalību un iedzīvotāju iesaisti¹⁵. Sociālie partneri izstrādā kopīgus risinājumus, lai nodrošinātu, ka pāreja uz klimatneitralitāti notiek taisnīgi.

Lai samazinātu emisijas un pielāgotos klimata pārmaiņām, mums visiem būs jāmaina ieradumi. Jaunie ieradumi lielā mērā palīdzēs uz labu mainīt to, kā dzīvojam, pārvietojamies, apsildām vai dzesējam mājokli, ražojam un patērējam. Jau tagad ir uzkrāts krietns daudzums vajadzīgo zināšanu un pārbaudītu risinājumu. Šos risinājumus organizācijas vai privātpersonas var viest plašumā gan tieši (mūsu uzvedība un darbošanās kopienās), gan netieši (līdzpilvēkus, uzņēmumus vai politiskos līderus pamudinot uz klimatrīcību). Pateicoties klimata paktam, šie risinājumi iemantos gan lielāku pamanāmību, gan atpazīstamību un tā kļūs par iedvesmas avotu arī citiem.

Covid-19 pandēmija ir skaidri parādījusi, cik neaizsargāta mūsu sabiedrība un ekonomika ir sistēmisku satricinājumu priekšā. Arī klimata pārmaiņas un vides degradācija ir smagi pasaules mēroga satricinājumi, kas gan mūsu veselību, gan labklājību skar un apdraud tādā pašā mērā. Gaidāms, ka **valdības visā pasaulē reaģēšanai uz Covid-19 krīzi** nākamo divu gadu laikā **iztērēs ap 10 triljoniem euro**¹⁶, ko atdot nāksies **nākamajām paaudzēm**. Tas nozīmē, ka tieši tagad ir īstais brīdis aizsargāt mūsu klimatu un dabu un šos līdzekļus ieguldīt tādas sabiedrības veidošanā, kāda iecerēta ar Eiropas zaļo kursu. Var šķist, ka daudzi risinājumi, kas vajadzīgi, lai atgūtos no Covid-19 krīzes un cīnītos pret klimata pārmaiņām, pārsvarā prasa valdības rīcību, tomēr daudz kas ir atkarīgs arī no mūsu ikdienas lēmumiem. Klimata pakts tvers šo izdevību un atraisīs cilvēku un kopienu rīcības potenciālu palīdzēt Eiropai atveseļoties.

¹² https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/multi-stakeholder-platform-sdgs_en.

¹³ Tam par pamatu kalpos Komisijas iestrādes vidiskās pārvaldības un audita sistēmas (EMAS) īstenošanā kopš 2005. gada, https://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm.

¹⁴ “Apvārsnis 2020”: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en>.

¹⁵ *Energy communities: an overview of energy and social innovation* [“Energokopienas: pārskats par enerģētiku un sociālo inovāciju”, https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC119433/energy_communities_report_final.pdf].

¹⁶ <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2020/09/30/october-2020-fiscal-monitor>.

1.2. Kas ir Klimata pakts?

Eiropas Klimata pakts ir Komisijas iniciatīva, kas paredz uzrunāt dažādas ieinteresētās personas un pilsonisko sabiedrību, lai tās mudinātu uz klimatrīcību un ilgtspējīgākām izvēlēm. Tas **cilvēkiem un organizācijām dos iespējas vairāk uzzināt par klimata pārmaiņām, izstrādāt un iedzīvināt risinājumus un atrast līdzīgi domājošos, lai tā daudzkārtotu šo risinājumu ietekmi.** Pakts veidos vitālu **telpu**, kurā apmainīties ar informāciju, iesaistīties debatēs un piedalīties klimata krīzes risināšanā. Tas **dos atbalstu**, kas Eiropas klimata kustībai ļaus augt un ieiet vienotā gultnē.

Eiropas Klimata pakta fokusā būs **izpratnes veidošana un atbalsts aktīvai rīcībai.**

Paša pakta izveides sākumā cilvēki un organizācijas tiks aicināti mācīties un apņemties izpildīt konkrētus uzdevumus, kļūstot par Klimata pakta sūtņiem. Pirmajā gadā pakta darbība tiks izvērsta, paverot iespēju dot klimatrīcības solījumus un tiem pievienoties, apmainīties ar pieredzi un pētīt, kāda varētu būt kopīgas rīcības kopējā ietekme. Tā kā Klimata pakts būs atvērta iniciatīva, tas pavērs dažādas iespējas iesaistīties atkarībā no katra atbalstītāja vajadzībām.

Eiropas Komisijas vadībā pakta īstenošanu atbalstīs īpaši izveidots sekretariāts. Sekretariāts, kurš savā darbībā balstīsies uz daudzvalodības, iekļauīguma un iesaistes principiem, no 2021. gada Komisijai palīdzēs

- **nodot informāciju un sazināties** gan ar klimatrīcības aktīvistiem, gan vienaldzīgajiem vai nomaļus stāvošajiem, apzināt un parādīt labo praksi, kas var palīdzēt paātrināt vajadzīgās pārmaiņas, un pārvaldīt pakta tiešsaistes platformu, kas, pakdam vērsoties plašumā, augs līdzī tā vajadzībām;
- **uzrunāt** iedzīvotājus un ieinteresētās personas un tiem palīdzēt jēgpilni iesaistīties, tīkloties un kopīgi veidot pasākumus, piemēram, tvert vietējos klimatvēstījumus, stāstus un gatavību rīkoties, kā arī (līdz)organizēt dažādus pasākumus, kas vedina uz aktīvu līdzdalību. Klimatiskās iniciatīvas atbalstīs pakta zināšanu centrs, kurā varēs saņemt speciālistu zināšanas un domubiedru atbalstu;
- **atbalstīt** pakta pārvaldības un īstenošanas satvara izveidi, nodrošinot sasaisti ar attiecīgām iniciatīvām, grupām un institūcijām¹⁷, iniciatīvas pienācīgu novērtējumu un dinamismu.

Pakta panākumu mēraukla varētu būt solījumu vai sūtņu skaits. Tomēr vēl daudz svarīgāks tā veiksmes apliecinājums būs tas, kādā mērā klimatiskās un vidiskās iniciatīvas atbalstīs vai pat pieprasīs sabiedrība.

¹⁷ Piemēram, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju.

2. Izpratnes veidošana

Klimata pārmaiņas ir realitāte šeit un tagad. Jau tagad mēs tā vai citādi saskaramies ar sausumu, meža ugunsgrēkiem, jūras līmeņa celšanos, zemes degradāciju un milzīgiem plūdiem. To ietekme var būt tieša — nelabvēlīga ietekme uz veselību, materiāli zaudējumi, kultūras mantojuma bojāeja, ražas zudumi — vai netieša, piemēram, migrācija klimata pārmaiņu dēļ, apdraudēta nodrošinātība ar pārtiku vai traucētas tirdzniecības un investīciju plūsmas. Lai gan šie apstākļi apdraud it visus, smagāk tie skar nabadzīgos un neaizsargātos. Tas liek domāt par tādiem nopietniem jautājumiem kā taisnīgums, demokrātija, līdztiesība, vienlīdzība un solidaritāte.

Neraugoties uz klimata pārmaiņu mērogu un nopietnību, joprojām atrodas tādi, kas **klimata pārmaiņas noliedz vai apšaubu un rīcību kavē**. Ir svarīgi iesaistīties konstruktīvā un atklātā dialogā, kura pamatā ir zinātniski pierādījumi. Cīņā pret dezinformāciju un mītiem pirmais solis ir faktu noskaidrošana. Skaidra valoda par dabu un klimata pārmaiņām ir spēcīgs dzinulis rīkoties — gan sadzīvē un mācības, gan ziņās un darbā.

Pakts palīdzēs **izplatīt** zinātniski pamatotu **informāciju par klimatrīcību** un liks praktisku pamatu ikdienas izvēlēm. Kopā ar organizācijām, kas vēlēties tam pievienoties, Komisija izstrādās un darīs pieejamus dažādus visiem pieejamus informatīvos materiālus un rīkus, kas palīdzēs pakta iedzīvināt. Pakta pamatā tiks liktas dažnedažādās iniciatīvas, kas Eiropā jau tiek īstenotas, izcelti esoši risinājumi, kas paver iespēju iedvesmoties un mācīties, un tas palīdzēs klimatrīcības atbalstītāju tīkliem un kopienām realizēt pašiem savas klimatiskās ieceres vai strādāt plecu pie pleca ar citiem.

Komisija veicinās un veidos izpratni ar dažādiem pasākumiem.

- Tā Klimata **pakta sūtņu** pulkā gaidīs cilvēkus ar dažādu pieredzi un nodarbošanos. Sūtņi apņemsies rīkoties klimata jomā un savās kopienās un tīklos ar cilvēkiem pārspriest rīcības iespējas, to, kāpēc jārīkojas tik steidzami, un to, kāpēc svarīgi ir iesaistīties it visiem. Komisija sūtņiem sagādās atpazīstamību, informatīvos materiālus un iespējas satīkloties ar domubiedriem, turklāt palīdzēs uzrunāt plašāku mērķauditoriju gan Eiropā, gan ārpus tās.
- Tā **uz zinātniski pamatotas informācijas pamata izstrādās rīcības modeļus**, kas nesīs tūlītēju daudzējādu labumu cilvēkiem un kopienām, piemēram, izmēģinās iniciatīvu, kurā klimata zinātniekus aicinās paviesoties skolās un augstskolās, kurās tie mācījušies. Komisija meklēs, kā pētījumu rezultātus darīt pieejamākus plašai sabiedrībai, pieņemot vadlīnijas, kas ES finansētiem pētniecības projektiem būs jāievēro informācijas izplatīšanā un saziņā.
- Tā **veicinās klimatpratību un klimata zinātnes un risinājumu integrēšanu izglītības programmās** skolās, profesionālajā izglītībā un apmācībā, augstākajā izglītībā un mūžizglītībā.

- ES jaunā Klimatizglītības koalīcija¹⁸ nodrošinās vajadzīgo lietpratību, sagādās tīklošanās resursus un atbalstīs radošu pieeju meklējumus kopā ar skolotājiem, skolēniem un studentiem¹⁹.
 - Komisija mobilizē savu elektroniskās mērķsadarbības un *School Education Gateway* kopienu, kas pulcē vairākus tūkstošus skolotāju un skolu, kā arī topošo Īdeņmācības skolu tīklu nolūkā stiprināt zaļo izglītību, prasmes un ieradumu maiņu.
 - Komisijas Mācību stūrītī²⁰ būs pieejami ES iestāžu izstrādāti mācību materiāli bērniem, pusaudžiem un skolotājiem, un Eiropas Jaunatnes portāls²¹ Klimata pakta popularizēs jauniešu vidū un aicinās rīkoties aktīvāk.
 - Komisija turklāt ierosinās Eiropas Kompetenču satvaru, kas palīdzēs pilnveidot un novērtēt zināšanas, prasmes un attieksmi klimata pārmaiņu un ilgtspējīgas attīstības jomā.
- Ņemot vērā ar Covid-19 gūto pieredzi, Komisija **atspēkos klimata mītus un vērsīsies pret klimata pārmaiņu noliegšanu un maldinošu informāciju**. Komisija tam izmantos savu Rīcības plānu dezinformācijas apkarošanai²² un šajā sakarā aktuālos pasākumus, kas izklāstīti Eiropas Demokrātijas rīcības plānā.²³
 - Tā dažādās ES valodās rīkos daudzveidīgai auditorijai domātas **tiešsaistes un bezsaistes tikšanās un pasākumus** ar mērķi klimata jomā panākt vienotu centienu apziņu. Katram Eiropas nostūrim ir brīnišķīgi klimatstāsti, kuros dalīties: pakts atbalstīs un veicinās vietēja un reģionāla līmeņa informācijas apmaiņu un dialogu ar mērķi šo bagātīgo pieredzi apkopot kā iedvesmas avotu turpmākai rīcībai. Pakta turklāt tiks aktīvāk izmantoti tiešsaistes pasākumi, kas ir iekļaujoša mazemisiņu alternatīva, kā ar mazām izmaksām vairot izpratni par klimata krīzi un tās pavērtajām iespējām. Komisija rīkos **ikgadēju pasākumu**, kurā izvērtēs progresu un popularizēs noderīgas idejas, pasākumus un risinājumus.
 - Tā atbalstīs pasākumus, kuros ņemta vērā sociālā ilgtspēja, sociālā labbūtība, iekļaujīgums, vienlīdzība, daudzveidība, piekļūstamība un finansiāla pieejamība itin visiem un kuri vērsti uz visneaizsargātākajiem cilvēkiem un teritorijām.

Izpratnes veidošanai tiks izmantotas **esošās iniciatīvas, kur iesaistītas dažādas ieinteresētās personas**. Vairākas esošās platformas²⁴ var palīdzēt, piemēram, izplatīt informāciju par

¹⁸ “Par Eiropas Izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX:52020DC0625>.

¹⁹ https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/eea-communication-sept2020_en.pdf.

²⁰ https://europa.eu/learning-corner/home_lv.

²¹ https://europa.eu/youth/home_lv.

²² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/tackling-online-disinformation>.

²³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/edap_communication.pdf.

²⁴ Piemēram, “Ogļu ieguves reģionu pārkārtošanās”, “Tīru enerģiju ES salām”, Pilsētas mēru pakts klimata un enerģētikas jomā, ES Enerģētiskās nabadzības observatorija un Renovācijas viļņa iniciatīvas atvērtā platforma. Vairāk informācijas par šīm platformām ir pakta vietnē.

enerģijas patēriņa un ražošanas ietekmi, ēkām un klimata pārmaiņām, kā arī dot iespēju dalīties pieredzē, risinājumos un labajā praksē.

Eiropas Klimata pakta sūtņi

Misija

Pakta sūtņi rādīs priekšzīmi klimata un vides aizsardzībā un kļūs par proaktīvu saikni starp pilsonisko sabiedrību, ieinteresētajām personām un Eiropas Komisiju.

Kas var kļūt par sūtņi?

Pieteikties kļūt par sūtņi var ikviens²⁵. Organizācijas turklāt var ierosināt pārstāvi, kas kļūtu par organizācijas klimatisko sūtņi. Lai klimatrīcībā visiem būtu, kam līdzināties, būs svarīgi sūtņu vidū panākt dzimumu līdzsvaru.

Kā kļūt par sūtņi?

Pieteikties kļūt par sūtņi var pakta vietnē. Kandidātiem tiks lūgts īsi raksturot savas realizētās vai plānotās ieceres un pieredzi. Sūtņa loma ir piemērota cilvēkiem, kuriem klimatrīcība un vidiskā rīcība ir sirdslieta un kuri tic pakta vērtībām. Sūtņi tiks apstiprināti objektīvā, caurredzamā procesā, kurā tiks vērtēti kandidātu nopelni un motivācija, uz vienu gadu, bet ar iespēju šo laiku pagarināt.

Kāpēc kļūt par sūtņi?

Informācija par sūtņiem tiks iekļauta pakta vietnē un Komisijas sociālo mediju kanālos, un sūtņi varēs izmantot pakta platformas un informatīvos materiālus. Viņi ieklausies sūtņu tīklā, kas pavērs iespējas sazināties ar domubiedriem, iesaistīties diskusijās un piedalīties mācībās.

3. Rīcība

Klimata pakta mērķis būs no indivīdiem un organizācijām panākt **demokrātisku, zinātnē balstītu, praktisku, caurredzamu, lokalizētu un iekļaujošu klimatrīcību ar ilgu ietekmi.**

3.1. Līdzdalības veicināšana

Daudziem cilvēkiem šķiet, ka viņiem ir pārāk maza ietekme uz svarīgiem lēmumiem, piemēram, lēmumiem, kā vērsties pret klimata pārmaiņām. Tādi procesi kā pilsondialogi un iedzīvotāju sapulces²⁶ rāda, ka **cilvēku tieša iesaiste** svarīgās un sarežģītās diskusijās **rada līdzatbildības sajūtu, atraisa tehnoloģisko un sociālo inovāciju un optimizē lēmumu**

²⁵ Lai gan sākotnēji pakts aptver ES teritoriju, jau tagad norit vērtīgas ES virzītas iniciatīvas, kas paredz uzrunāt arī mērķauditoriju ārpus ES, piemēram, ES klimatdiplomātijas nedēļas, pludmaļu sakopšana un citi pasākumi, ko visā pasaulē organizē ES delegācijas. Piemērs: https://ec.europa.eu/info/events/eu-beach-cleanup-2020_en.

²⁶ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-climate-pact-exploratory-opinion>.

pieņemšanu. Situācijā, kad ES izvirzītos klimata mērķrādītājus aizvien kāpina, pakts funkcionēs kā tieša saikne ar visiem pārvaldes līmeņiem, kā arī ar pilsonisko sabiedrību un Eiropas iedzīvotājiem, proti, tas aizsāks demokrātiskas debates, kas atspoguļos cilvēku viedokļus visā to daudzveidībā.

Dalība paktā **klimata kustībai** ļaus vērsties plašumā Eiropas kopienās un reģionos un lielāku uzsvāru liks uz **sociālajām saitēm**, ko veido kopīga, biedriska, kopienu virzīta klimatrīcība mūsu veselības un vides stiprināšanai.

Pakta dalībnieki — kā privātpersonas, tā organizācijas — varēs iesaistīties dažādos veidos. Piemēram, tie varēs Klimata pakta tiešsaistes platformā **reģistrēt savas klimatiskās iniciatīvas un solījumus** vai pievienoties citu organizētajām iniciatīvām. Pakta dalībnieki varēs paust interesi par to, ko dara citi, un ar viņiem sazināties, lai kopienas garā rīcību kāpinātu un izvērstu. Interese par to ir skaidri redzama: vairāk nekā 80 % respondentu, kas piedalījās sabiedriskajā apspriešanās par Klimata paktu, puda interesi par klimatrīcības saistību uzņemšanos.

Tiks apsvērtā iespēja organizēt pakta sadarbību ar **globālo kampaņu un platformu Count Us In**²⁷, kuras mērķis ir uz rīcību pamudināt 1 miljardu cilvēku, un līdzīgām vai papildinošām iniciatīvām, kuru mērķis ir cilvēkus rosināt uz klimatrīcību ikdienas dzīvē un parādīt, cik liela ir atsevišķu cilvēku rīcības kopējā ietekme.

Konkrētāk, **pakts aicinās jauniešus** arī turpmāk klimata un vides jautājumus turēt pasaules dienaskārtības augšgalā. Daudzējādā ziņā tieši viņiem klimatrīcība ir vissvarīgākā, jo šodien pieņemtie lēmumi noteiks to, kādā pasaulē viņi dzīvos, kad pieaugs, un kādu atstās saviem bērniem. Lai veicinātu vēl aktīvāku iesaisti klimata rīcībpolitikā un atbalstītu jauniešu klimatrīcību, Komisija iesaistīsies regulārā dialogā ar jauniešiem un viņiem piedāvās ieņemt svarīgu vietu paktā. Šai vajadzībai tā kopā ar jauniešiem pakta ietvaros izveidos strukturētu iesaistes programmu.

Lai pakts aizvien paliktu atvērta, iekļaujoša un vērienīga iniciatīva, cilvēkiem un organizācijām, kas vēlas ņemt dalību, reģistrējot solījumu, būs jārespektē pakta vērtības.

Pakta vērtības

1. Zinātne, atbildība un apņemšanās. Dalība paktā nozīmēs iesaistīties pozitīvā klimatrīcībā un citus iedvesmot vai rosināt pievienoties. Dalībnieku ieguldījums būs konkrēti, zinātnē balstīti, uzticības cienīgi pasākumi, kuru ietekmi atspoguļos skaidri un ideālā gadījumā arī izmērāmi iznākumi.
2. Caurredzamība. Pakta dalībnieki apņemsies informācijā par savām darbībām, metodiku un rezultātiem dalīties ar citiem pakta dalībniekiem un sabiedrību. Tas dalībniekiem un arī citiem palīdzēs sekot līdzi progresam, ieviest uzlabojumus, mācīties no citu iniciatīvām vai tām pievienoties un izprast izdarītā vispārējo ietekmi.

²⁷ <https://www.count-us-in.org>.

3. Nekādas zaļās tukšvārdības. Solījumi tiks reģistrēti tā, lai būtu redzams, ka dalībnieku apņemšanās ir konkrētas, publiskas un caurredzamas. Komisija izstrādās paņēmieni, kā sekot līdzi progresam, un apsekošanas līmenis būs samērā ar katra dalībnieka spējām²⁸.
4. Vērienīgums un steidzamība. Lai sasniegtu klimata un vides mērķus, mums ātri un izlēmīgi jāvērsas pret iesīkstējušiem ieradumiem un pieņēmumiem. Lai gan ik mazākais solis nozīmē pavisam uz priekšu, pakta dalībnieki orientēsies uz transformatīviem risinājumiem, arī vizionāriem projektiem, eksperimentiem, inovatīviem sadarbības modeļiem un veselīgu sacensību par labākajiem rezultātiem.
5. Vietējiem apstākļiem pielāgota rīcība. Diskusijas un rīcība tiks pielāgotas vietējiem apstākļiem un mērķauditorijai. Jo vairāk izdosies pietuvināties cilvēku ikdienas pieredzei, jo labāk.
6. Daudzveidība un iekļaujīgums. Piedalīties varēs ikviens neatkarīgi no dzīves pieredzes vai profesijas²⁹. Pakta mērķis būs likvidēt visus šķēršļus klimatrīcībai. To vidū ir arī šķēršļi, kas saistīti ar indivīdu, piemēram, ar indivīda dzimumu, vecumu vai invaliditāti. Pakta dalībniekiem tas palīdzēs ieņemt centrālu vietu debatēs, piemēram, debatēs par Eiropas nākotni. Pakta izstrādē Komisija rēķinās ar jaunradi un daudzveidību, ko dos šie demokrātiskie un līdzdalībā balstītie mehānismi.

3.2. Pilnvērtīga digitālo rīku izmantošana

Lai veicinātu līdzdalību, pakts **inovatīvai cilvēku piesaistīšanai un pasākumu īstenošanai** izmantos informācijas tehnoloģijas, un tiks paturēta prātā arī vajadzība nodrošināt vispārēju piekļūstamību³⁰. Daži piemēri.

- Lai panāktu labākos rezultātus un paātrinātu zaļo pārkārtošanos, pakts popularizēs jaunāko pieejamo digitālo tehnoloģiju un pakalpojumu (piemēram, sensoru, mākslīgā intelekta, datu) izmantošanu.
- Pakta tiešsaistes platforma un citi digitālie rīki tiks izmantoti tam, lai cilvēkiem dotu iespēju **inovēt un meklēt risinājumus, kas vestu pie ilgtspējīgas ieradumu maiņas** gan individuālā, gan kolektīvā līmenī. Piemēram, pakta ietvaros tiks apdomātas tādas iniciatīvas kā ES finansētā pētniecībā izstrādātu integrēto IT sistēmu izmantojums. Šīs

²⁸ Pieejā tiks ņemti vērā citi šajā sakarā aktuāli satvari un iniciatīvas, piemēram, aprites cikla perspektīva vai zaļuma apgalvojumu pamatošanas iniciatīva, kas aizsāka Eiropas zaļā kursa ietvaros:
https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/initiative_on_green_claims.htm.

²⁹ Arī pakta aktuāli pasākumi ir minēti Dzimumu līdztiesības stratēģijā 2020.–2025. gadam:
https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_lv.

³⁰ Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020) ir vērsta uz mērķi palielināt preču un pakalpojumu piekļūstamību cilvēkiem ar invaliditāti. Tiek gatavota jauna Stratēģija par personu ar invaliditāti tiesībām (2021–2030) ar mērķi panākt, ka cilvēki ar invaliditāti var izmantot savas tiesības un pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības dzīvē.

sistēmas vietējām kopienām pavērs iespēju ar mobilo tālruni vākt datus³¹ par gaisa kvalitāti, augsnes veselību, dzīvo dabu vai klimatu un to automātiski kombinēt ar *Copernicus* novērojumiem³² nolūkā noskaidrot, kā iedzīvotāju vāktie dati korelē ar Eiropas mēroga tendencēm, palīdzēt pieņemt lēmumus par pielāgošanos klimata pārmaiņām vai realizēt iedarbīgus emisiju un piesārņojuma mazināšanas pasākumus. Programma *Copernicus* mums rāda, kā planēta un vietējā vide klimata pārmaiņu iespaidā mainās, un tā var sagādāt objektīvus un uzticamus datus, kas lieti noder lēmumu pieņemšanā, izpratnes veidošanā un arī tiešā rīcībā.

- **Interaktīvos tiešsaistes pilsoņdialogos**, kas būs saskaņoti, piemēram, ar dialogiem, kuri tiks rīkoti konferencē par Eiropas nākotni, dalībnieki tiks aicināti dalīties priekšstatos, idejās un gaidās par to, ko nulles emisijas un nulles piesārņojums³³ nozīmētu viņu kopienām un kā tas mainītu ikdienas dzīvi.
- Komisija mudinās veidot un arī atbalstīs platformas, kurās būs iespējams **rīkot individuālās un komandu sacensības, izvirzīt mērķrādītājus un dalīties panākumos**, piemēram, lietotnes, kurās cilvēki un organizācijas varēs dot solījumus. Līdzīgus mehānismus Komisija jau izmēģinājusi sociālās riteņbraukšanas izaicinājumā³⁴ un Eiropas riteņbraukšanas izaicinājumā.³⁵

3.3. Esošo iniciatīvu izvērsšana un atbalstīšana

Eiropas Klimata pakta ietvaros tiks **izvērstas un atbalstītas dažādās iniciatīvas**, kas jau top vai norit. Komisija šim nolūkam izveidos **zināšanu centru**, kurā sakopos šajā sakarā aktuālo informāciju un lietpratēju zināšanas, ko darīs pieejamu gan pakta tiešsaistes platformā, gan ar īpašo atbalsta pakalpojumu starpniecību. Zināšanu centrs sniegs atbalstu esošām un topošām iniciatīvām, palīdzot tās izvērst lielākā mērogā, atkārtot citur to, kas jau strādā, piedāvājot spēju veidošanai vajadzīgās zināšanas un lietpratību un palīdzot no mācīšanās pāriet uz darīšanu.

Šā pakta zināšanu centrs darbosies kopā ar **sociālās inovācijas kompetenču centriem**³⁶, kas atbalstīs no ES Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmas finansētu inovatīvu projektu izvērsšanu lielākā mērogā un atkārtotību citur. Tā mērķis ir vairogt izpratni par sociālās ekonomikas potenciālu vides problēmu risināšanā ar aktīvistu projektu palīdzību. Sociālo inovāciju stiprinās arī līdz 2021. gada beigām gaidāmais Sociālās ekonomikas rīcības plāns.

³¹ Eiropas Datu portāls vāc Eiropas valstīs pieejamās publiskā sektora informācijas metadatus, un tas būs noderīgi arī pakta kontekstā. <https://www.europeandataportal.eu/lv>.

³² <https://www.copernicus.eu/lv>.

³³ Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns palīdzēs virzīties uz pakta mērķiem, piemēram, ar īpašām ieinteresēto personu iniciatīvām: https://ec.europa.eu/environment/strategy/zero-pollution-action-plan_en.

³⁴ <https://mobilityweek.eu/eu-initiatives/social-biking-challenge/>.

³⁵ <https://civitas.eu/event/european-cycling-challenge>.

³⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=629&langId=lv&callId=604&furtherCalls=yes>.

Pakts piedāvās **pārskatu par klimatiskām iniciatīvām**, arī mazākiem aktīvistu projektiem, **vajadzīgo vai pieejamo finansējumu**³⁷ no dažādiem avotiem (piemēram, ES, dalībvalstīm, filantropiskām organizācijām, privātā sektora). Mērķis būs palīdzēt mobilizēt atbalstu aktīvistu klimatiskajām iniciatīvām, kam vajag vien neredzams resursu, bet piemīt potenciāls šajās kopienās vērsties plašumā un atstāt lielu pozitīvu ietekmi.

Kopā ar ieinteresētajām personām un iedzīvotājiem izveidotās **“Apvārsnis Eiropa” misijas**³⁸, **partnerības un projekti** dos iespēju kopīgi apspriesties un nospraust mērķus, kā arī dot klimata solījumus. Misijas **“Pielāgošanās klimata pārmaiņām, tostarp sabiedrības pārveide”**³⁹ un **“Klimatneitrālas un viedas pilsētas”**⁴⁰ visiem attiecīgajiem aktoriem, it sevišķi iedzīvotājiem, dos iespēju piedalīties vajadzīgo risinājumu izstrādē, īstenošanā un izvērtēšanā, kam pamatā būs labākā pieejamā zinātniskā informācija.

Sākotnēji Klimata pakta prioritāte būs **zaļās zonas, zaļā mobilitāte, energoefektīvas ēkas un apmācība zaļajai nodarbinātībai** esošo attiecīgo Komisijas atbalsta mehānismu ietvaros. Šīs četras jomas dod tūlītēju labumu ne vien klimata, bet arī iedzīvotāju veselības un labbūtības ziņā. **Ar laiku pakta uzmanības lokā nokļūs arī citas jomas**, piemēram, ilgtspējīgs patēriņš un ražošana, augšņu kvalitāte, veselīga pārtika un ilgtspējīgs uzturs⁴¹, okeāni, lauku apvidi un piekraste u. c. Klimata pakta vietnē⁴² būs pieejams atjaunināts pārskats par ES iniciatīvām, pasākumiem un balvām klimatrīcības atbalstam, sākot ar četrām prioritārajām jomām.

3.3.1. Zaļās zonas

Lai Eiropa būtu labāk sagatavota klimatiskiem draudiem un draudiem veselībai, vajag vairāk zaļo zonu. Komisija jaunajā Biodaudzveidības stratēģijā jau ir izziņojusi atbalstu iecerei **Eiropā līdz 2030. gadam iestādīt vēl trīs miljardus koku**.⁴³ Pilsētās kokus un zaļās zonas vajag tāpēc, ka pilsētu zaļās zonas gan absorbē emisijas, gan neļauj veidoties pārāk augstai temperatūrai, savukārt laukos tās nāk par labu biodaudzveidībai, lauksaimniecībai un ekotūrisma. Tomēr kokiem pēc iestādīšanas vajadzīga ilgtermiņa aprūpe un apsaimniekošana. Pakts sniegs atbalstu (palīdzēs iegūt lielāku atpazīstamību, gūt vairāk informācijas) **vietējām kopienām, organizācijām un privātpersonām, kas apņēmušās stādīt un kopt jaunus kokus**. Tas veidos sasaisti ar ES atbalstītajiem dalībvalstu lauksaimniecības plāniem un dažādiem ES fondiem (kohēzijas fondiem, programmu *LIFE* utt.) un platformām (Biodaudzveidības stratēģijā izziņoto jauno Eiropas Pilsētu zaļināšanas platformu).

³⁷ Atjauninātā ilgtspējīga finansējuma stratēģija, ko Komisija pieņems 2021. gada sākumā, dos šīs iniciatīvas atbalstam vajadzīgo satvaru.

³⁸ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en>.

³⁹ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe/adaptation-climate-change-including-societal-transformation_en.

⁴⁰ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en.

⁴¹ Komisija kopā ar ieinteresētajām personām līdz 2021. gada 2. ceturksnim izstrādās ES kodeksu un monitoringa satvaru atbildīgai rīcībai uzņēmējdarbībā un tirgvedībā pārtikas piegādes ķēdē.

⁴² <https://europa.eu/climate-pact>.

⁴³ https://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/strategy/index_en.htm

Vietējās pašpārvaldes var pilsētu ainavas projektēt tā, lai atvēlētu pietiekamu vietu pilsētu mežiem, parkiem un dārziem. Sakarā ar Covid-19 noteikto ierobežojumu dēļ aizvien lielāks skaits pilsētu mēru ir atzinuši, ka vietējās pilsētu zaļās zonas ir svarīgi paplašināt ne tikai jau labi zināmo emisiju samazināšanas un klimataadaptācijas ieguvumu dēļ, bet arī iedzīvotāju labbūtības vārdā.

Īpaša uzmanība pakta kontekstā tiks pievērsta lauku apvidiem⁴⁴, jo jānodrošina līdzsvarots iedzīvotāju teritoriālais sadalījums un, tiecoties uz noturīgām ainavām ar veselīgām ekosistēmām, jānovērš pilsētu pārapdzīvotība.

Pakts

1. pilsētu mēriem un vietējām un reģionālajām iestādēm nodrošinās informāciju no tādiem esošiem avotiem, tīkliem un platformām kā ES Pilsētas mēru pakts klimata un enerģētikas jomā⁴⁵, Eiropas Zaļā galvaspilsēta⁴⁶, Zaļās lapas tīkli, Zaļo pilsētu rīks un Zaļo pilsētu vienošanās;
2. vietējām pašvaldībām piedāvās risinājumus, kā atjaunot, aizsargāt un palielināt zaļās zonas. Risinājumos tiks izmantotas pašreizējo rīcībpolitiku un iniciatīvu iestrādes, “Apvārsnis Eiropa” pētniecības projektu konstatējumi, piemēram, dabā balstīti risinājumi, kas maksimāli kāpina vērtīgu darbvietu radīšanu, uzņēmējdarbības iespējas un klimatanoturību;
3. nodrošinās forumu dialogam un sadarbībai starp kopienām, uzņēmumiem, zemes īpašniekiem un pašvaldībām, lai panāktu, ka pietiekami daudz zemes tiek atvēlēts augu valstij tā, ka ikviens var baudīt daudzās priekšrocības, ko tā sniedz klimata, veselības un ekosistēmu jomā.

3.3.2. Zaļā mobilitāte

Mums ikvienam ir vajadzība raiti pārvietoties — un to ir iespējams darīt tā, ka tas vienlaikus nāk par labu veselībai un nekaitē videi. Lielu daļu no emisijām, kas rodas mūsu ikdienas gaitās, nosaka tas, kādas transporta iespējas mums ir pieejamas un kā izvēlamies pārvietoties. Sabiedriskajam transportam, riteņbraukšanai, kājāmiešanai un citu veidu tīrajai mobilitātei, kuras ietekmi vēl pastiprinātu digitālie risinājumi un lielāka pieejamība, piemīt potenciāls mūsu pilsētas padarīt tīrākas un pavērt jaunas izdevības nodarbinātībā un inovācijā.

Šī plašā virzība uz zaļo mobilitāti jau ir sākusies. Daudzas Eiropas **pilsētas un to iedzīvotāji meklē drošākas, veselīgākas un lētākas mobilitātes iespējas**, piemēram, uzlabo riteņbraukšanas infrastruktūru, izstrādā transportlīdzekļu koplietošanas shēmas vai iepērk videi draudzīgus autobusus, kuģus un vilcienus. Lauku apvidos mērojamais attālums parasti ir lielāks nekā urbānās teritorijās, bet sabiedriskais transports kursē retāk un bieži vien tikai blīvāk apdzīvotās teritorijās. Tāpēc pakts veicinās inovatīvus risinājumus, kas **novārtā**

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12525-Long-term-vision-for-rural-areas>.

⁴⁵ Pasaules mēru pakta satvarā varētu būt iespējams stiprināt saiknes ar globālajiem partneriem.

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/>.

neatstātu nevienu apvidu, piemēram, kopbraukšanu ar elektriskajiem transportlīdzekļiem vai to koplietošanu, pilsētas un tālsatiksmes velotransporta infrastruktūru un transportu pēc pieprasījuma. Te jāņem vērā arī tādi aspekti kā sieviešu pārvietošanās vajadzību specifika⁴⁷, tas, ka transportam jābūt tādām, lai tam varētu piekļūt cilvēki ar invaliditāti un gados vecāki cilvēki, un tas, ka nav pieļaujama iedzīvotāju teritoriāla segregācija un ka sabiedriskajam transportam jābūt pieejamam ikvienam.

Eiropas Klimata pakts izcels un atbalstīs daudzos veselīgākos un mazāk piesārņojošos raitas pārvietošanās veidus un vietējās un reģionālās iestādes mudinās pārejai uz zaļāku mobilitāti izmantot kohēzijas finansējumu. To var sasaistīt ar citām iniciatīvām, piemēram, Tīro autobusu platformu⁴⁸, kas pilsētām palīdz kopā iepirkt ar tīru enerģiju darbināmus autobusus, “pilsētas pilsētām” tīklu CIVITAS, kas vērsts uz tīrāku urbāno mobilitāti⁴⁹, un Ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes plānu Eiropas platformu⁵⁰, kas pilsētām palīdz transportu dekarbonizēt. Pakta solījumu ietekmi uz zaļo transportu var vēl pastiprināt ar Eiropas Mobilitātes nedēļu⁵¹, Pilsētu mobilitātes balvu, Pilsētu mobilitātes dienām un Eiropas Dzelzceļa gadu (2021).

Šo iniciatīvu kontekstā pakts var būt **vieta, kur ieinteresētajām personām, pilsētām vai reģioniem dot solījumus**

1. kopīgi iegādāties bezemisiju transportlīdzekļus, piemēram, elektriskos autobusus vai ūdeņraža autobusus;
2. kopīgi palielināt drošas velotransporta infrastruktūras garumu un kvalitāti, vienlaikus samazinot ceļu satiksmes negadījumus bojā gājušo skaitu pilsētās;
3. izmantot inovatīvus mobilitātes un loģistikas risinājumus un izstrādāt līdzdalīgas un ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes plānus ar katrai situācijai īpaši pielāgotām risinājumu kombinācijām, kas ļautu samazināt emisijas un gaisa piesārņojumu;
4. atbalstīt tādas transporta kombinācijas, kas ceļotājiem dod iespēju ceļošanai Eiropas Savienībā izvēlēties oglekļneitrālu transportu, it sevišķi īsāku attālumu gadījumā.

3.3.3. Zaļās ēkas

Gan mājās, gan darbā un brīvajā laikā mēs lielu daļu laika pavadām telpās — ēkās, kas tiek apsildītas un dzesētas ar fosilo kurināmo vai varbūt nav pietiekami siltumizolētas, vietās, kur var būt grūti pārciest lielus karstuma vai aukstuma viļņus. Ja vērā ņem visu projektēšanas, būvēšanas, izmantošanas, renovēšanas un nojaukšanas ciklu, tieši **ēku sektors Eiropas Savienībā patērē visvairāk enerģijas (40 %)**, izmanto visvairāk izejmateriālu (50 % iegūto

⁴⁷ https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC117687/kjna29833enn_1.pdf.

⁴⁸ <https://cleanbusplatform.eu>.

⁴⁹ <https://civitas.eu/>, “pilsētas pilsētām” tīkls, kas vērsts uz tīrāku, labāku transportu Eiropā; iniciatīvas ietvaros vairāk nekā 80 pilsētās, kas funkcionē kā “dzīvās laboratorijas”, ieviesti vairāk nekā 800 inovatīvu urbānā transporta pasākumu un risinājumu.

⁵⁰ https://www.eltis.org/lv/mobility_plans/eiropas-platforma.

⁵¹ <https://mobilityweek.eu>.

materiālu)⁵² un līdz ar to ir viens no lielākajiem siltumnīcefekta gāzu emitētājiem (36 % ar enerģiju saistīto tiešo un netiešo emisiju). Temperatūras kāpšana, kas izraisa biežākus karstuma viļņus, nozīmē, ka siltajos gadalaikos vairāk enerģijas vajadzēs ēku dzesēšanai, turklāt biroja ēkas atdzesēšanai vajag trīsreiz vairāk enerģijas nekā tās apsildei.

Lai ēkas padarītu klimatam draudzīgākas, mums ir jāizmanto materiāli, kuru aprites ciklā rodas maz oglekļa emisiju, pārdomāti jābūvē jaunas un jārenovē esošās ēkas, jo lielākā daļa ēku tiks izmantotas vēl desmitiem gadu.

Lai samazinātu ēku siltumnīcefekta emisijas un uzlabotu to gatavību tādām klimatiskām briesmām kā karstuma viļņi vai plūdi, pakts atbalstīs **ēku renovāciju**⁵³ atbilstoši Eiropas Komisijas Renovācijas viļņa iniciatīvai. Daži piemēri.

1. Pakts sniegs informāciju par daudzajiem ieguvumiem, ko dod mājokļu, slimnīcu, skolu, sociālo mājokļu un pašvaldību pakalpojumu energoefektivitātes un materiālu snieguma uzlabošana.
2. Pakts mudinās dot solījumus, mērīs progresu un sekmēs diskusijas starp renovācijas piegādes ķēdes dalībniekiem.⁵⁴ Programmā “Apvārsnis Eiropa” tas kopā ar iedzīvotājiem radīs risinājumus un atsijās idejas Eiropas *Bauhaus* — jaunai līdzradīšanas telpai, kurā arhitekti, mākslinieki, studenti, inženieri un dizaineri kopā strādās pie ekonomiskākām un ilgtspējīgākām ēkām.
3. ES Renovācijas viļņa iniciatīvas kontekstā⁵⁵ pakts sniegs norādījumus un tehnisko palīdzību pilsētu mēriem un iedzīvotājiem, kas vēlas pievērsties enerģijas ražošanai un izmantojumam ēkās un vairoto to noturību, īpašu uzmanību pievēršot finansiālai pieejamībai un enerģētiskajai nabadzībai.
4. Pakts dos norādes, kādi līdzekļi, piemēram, no programmas *LIFE* un Eiropas Reģionālās attīstības fonda, pieejami tam, lai palīdzētu izvērst iedzīvotāju, kopienu un reģionu virzītus renovācijas centienus, īpašu palīdzību sniedzot neaizsargātām kopienām.

3.3.4. Zaļās prasmes

Klimatrīcība jau tagad nodrošina nākotnes darbvietas un iespējas. Atjaunīgās enerģijas nozarē darbvietu skaits Eiropas Savienībā pārsniedz 1,5 miljonus darbvietu⁵⁶. Aprites ekonomikā pašlaik strādā vairāk nekā 4 miljoni cilvēku⁵⁷. Komisija lēš, ka no šā brīža līdz

⁵² “Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns: par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu”, 2020. gada 11. marts (COM(2020) 98 final) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098>.

⁵³ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/renovation-wave_en.

⁵⁴ Kopā ar portālu *BUILD UP* (www.buildup.eu).

⁵⁵ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/renovation-wave_en.

⁵⁶ https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC120302/employment_energy_status_report_2020.pdf.

⁵⁷ COM(2020) 98 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0098>.

2030. gadam tikai Eiropai pildāmo Parīzes nolīguma saistību izpildei vien tiks radīti vēl 1,2 miljoni zaļo darbvieta.⁵⁸

Klimata pakts tiem, kas meklē darbu zaļajā ekonomikā, palīdzēs, cilvēku un izglītības un apmācības iestāžu, kā arī publisko iestāžu vidū popularizējot un atbalstot **zaļās prasmes**⁵⁹ un uzņēmumus mudinot lietderīgi izmantot pārkārtošanos uz zaļo ekonomiku un tās iespējas. Zaļo prasmju attīstīšanas programmām un iniciatīvām vajadzētu būt vienlīdz pieejamām visiem, un tām vajadzētu būt piekļūstamām personām ar invaliditāti.

Pakts

1. organizācijas un sektorus, kas ir svarīgi pārejai uz klimatom draudzīgu ekonomiku, pamudinās iesaistīties Prasmju paktā⁶⁰, kura mērķis ir gan privātā, gan publiskā sektora ieinteresētās personas mobilizēt uz konkrētu rīcību darbības vecuma cilvēku kvalifikācijas celšanā un pārkvalifikācijā, kā arī veidot partnerības;
2. izplatīs **labo praksi un veiksmes stāstus** no daudzām Eiropas iniciatīvām, it sevišķi Eiropas Arodprasmju nedēļas⁶¹, iniciatīvas “Prasmes dzīvei”, Eiropas Māceklību alianses un projektiem ar *Erasmus+* finansējumu⁶². Dalībvalstu labā prakse ir, piemēram, garantiju jauniešiem izmantot tam, lai bezdarbniekiem vai neaktīviem jauniešiem pavērtu jaunas iespējas zaļajās nozarēs;
3. palīdzēs **orientēties iespējās, ko paver jaunais Eiropas Sociālais fonds** Plus 2021.–2027. gadam un Atveseļošanas un noturības mehānisms, kas miljoniem cilvēku dos iespēju iziet apmācību zaļajās profesijās, paredz zaļo atveseļošanu, kā arī jaunas inovācijas platformas izveidi (atklāšana plānota 2021. gadā). Programma *Erasmus+* 2021.–2027. gadam pavērs iespējas attīstīt nākotnē vajadzīgās prasmes, kā arī partnerības projektus, kas organizācijām, kuras darbojas izglītības un jaunatnes laukā, dos izdevību sadarboties vides un klimata prasmju un kompetenču jomā;
4. ieinteresētās personas, vietējās iestādes un kopienas mudinās **pilnvērtīgi izmantot Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu**⁶³ pārkvalifikācijai, aktīvai darba ņēmēju un darba meklētāju iesaistei un vietēju jaunu darbvieta izveidei mērķreģionos;
5. dos norādes, kāds atbalsts ir pieejams augstākās izglītības iestādēm, lai tās varētu izstrādāt un mācīt aprites cikla vidiskajai un klimatiskajai ietekmei un pēdām veltītas

⁵⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=lv&pubId=8219>.

⁵⁹ *Development of core green skills set for the labour market to guide training across the economy – ESCO taxonomy*, <https://ec.europa.eu/esco/portal/home?resetLanguage=true&newLanguage=lv>. ESF+ 5 miljoniem cilvēku palīdzēs celt kvalifikāciju vai pārkvalificēties zaļajām darbvieta un zaļajai ekonomikā, <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=lv>.

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=lv>.

⁶¹ Eiropas Arodprasmju nedēļa, https://ec.europa.eu/social/vocational-skills-week/european-vocational-skills-week-2017_en. Eiropas Māceklību aliansē. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1147&langId=lv>.

⁶² *Erasmus+* projektu platforma, <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/>; iniciatīva “Eiropas universitātes”, https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_lv.

⁶³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism_lv.

programmas, kā arī elastīgai izglītībai, kas varētu ietvert īsus vidiskās ilgtspējas kursus⁶⁴.

4. Pievienojieties

Eiropas Klimata pakts atzīs un izcels gaismā visus centienus cīņā ar klimatisko un ekoloģisko krīzi, un mudinās citus pievienoties. Tas Eiropai palīdzēs tikt galā ar savām emisijām un ekonomiku pieskaņot dabai, bet, lai tas izdotos, roka jāpieliek ikvienam.

Mēs aicinām **vietējās, reģionālās un nacionālās iestādes** rīkot regulāras tikšanās ar iedzīvotājiem, kurās pārrunāt klimata un vides problemātiku, izstrādāt taisnīgas pārkārtošanās stratēģijas, aizvien vairāk investēt kopienu aizsardzībā pret klimata pārmaiņu ietekmi un arī ņemt vērā daudzus ieguvumus, ko mazākas emisijas iestāžu pārvaldītājiem apgabaliem nestu gaisa kvalitātes, tīras mobilitātes un lētas enerģijas ziņā.

Privāto sektoru, uzņēmumus un finanšu sektoru mēs aicinām gūt labumu, darot labu. Tas nozīmē stratēģijas un darbības centrā likt ilgtspēju, orientēties nevis uz īstermiņa ieguvumiem tikai dažiem, bet ilgtermiņa ieguvumiem itin visiem, palīdzēt valdībām panākt, lai tirgi dotu ekonomisku stimulu mazināt kaitējumu videi un klimatam, un savu inovēspēju likt lietā, meklējot risinājumus globālām problēmām.

Pilsonisko sabiedrību (arī aktīvistu organizācijas) mēs aicinām arī turpmāk savu kopāsaukšanas spēku izmantot tam, lai ar enerģisku, līdzdalīgu un pozitīvu rīkošanos apkarotu klimata pārmaiņu noliegšanu un klimatrīcības kavēšanu, un likt lietā sociālo inovāciju, lai paātrinātu virzību uz klimatneitrālu, ilgtspējīgu Eiropu.

Sociālos partnerus mēs aicinām izveidot kopīgas stratēģijas ar mērķi panākt, lai pārkārtošanās uz klimatneitralitāti notiktu taisnīgi, uzturēt un radīt darbvietas nozarēs un reģionos, kas piedzīvo pārmaiņas, it sevišķi popularizējot pārkvalificēšanās un kvalifikācijas celšanas iespējas, lai sagatavotos nākotnes jaunajām, vērtīgajām un ilglaicīgajām darbvietām.

Skolas, akadēmiskās aprindas, izglītības un apmācības iestādes mēs aicinām stiprināt klimatpratību un videspratību un skaidrību par zinātni un klimata krīzes neatliekamību ienest mūsu ikdienas dzīvē, rīcībpolitikas veidošanā un ekonomikā.

Jauniešus mēs aicinām ar pakta palīdzību stimulēt sistēmiskas starppaaudžu mēroga izmaiņas visā sabiedrībā kopumā.

Iedzīvotājus mēs aicinām meklēt un pieņemt daudzus uzlabojumus, ko klimatam draudzīgas izvēles un ieradumi var nest vienlaikus ikdienas dzīvei, kopienām un klimatam.

Tagad pakts ir atvērts idejām, sūtņiem un interesei par solījumu došanu. Ja par Klimata paktu vēlaties uzzināt vairāk vai tajā aktīvi iesaistīties, dodieties uz Klimata pakta vietni⁶⁵, rakstiet

⁶⁴ Piemēram, <https://microcredentials.eu>.

⁶⁵ <https://europa.eu/climate-pact>.

mums sociālajos medijos, interesējieties Komisijas pārstāvniecībās dalībvalstīs vai uzrunājiēt kādu Klimata pakta sūtni.

Komisija ikvienu aicina pievienoties ceļā uz labāku un zaļāku Eiropu. Ceļš taps pamazām, mums neatlaidīgi dodoties uz vienotu mērķi. Piedalīties var ikviens. Ikviens var dot savu ieguldījumu. **Mērķim pietuvina pat vismazākais solis.**